

“АЛФА И ОМЕГА“

Трикратно в гръцкия текст на Откровението на св. евангелист Иоан Богослов се среща един символ за означаване на **начало и край**. Този символ е изразен чрез фразеологизирана¹ употреба на имената **алфа и омега**, вж. “Аз съм Алфата и Омегата” (Откр. 1: 8), “Аз съм Алфата и Омегата, началото и краят” (Откр. 21: 6) и “Аз съм Алфата и Омегата, първият и последният, началото и краят” (Откр. 22: 13). В първите два случая изразът се употребява от Господа, а в третия случай говори св. Иоан, но от името на Исуса Христа.

Произходът на този начин на изразяване е свързан с Ветхий Завет (за смисъла срв. Ис 44: 6; 48: 12; Кол. 1: 15 – 18; Откр. 2: 8). Той вече е бил обект на изследване (вж. проф. *Боян Пиперов*. Значението на библейския израз “Алфа и Омега”. – В-к “Църковен вестник”, 1963 г., бр. 34, с. 2). В настоящата кратка бележка ще посочим влиянието на това устойчиво словосъчетание върху обогатяването на фразеологичното богатство на някои от по-разпространените съвременни европейски езици.

В Талмуда се среща означаване на **начало и край** чрез първата и последната буква на еврейската азбука, срв. евр. **мин алеф вead тав = от алеф и до тав**. Този способ на употреба на първата и последната буква от азбуката е калкиран² в Откровението на св. евангелист Иоан Богослов, като са използвани първата и последната буква на гръцката азбука, понеже оригиналът на книгата Откровение е написан на гръцки език. Особеност на фразеологизма е обстоятелството, че първата буква (алфа) се изразява чрез дума, а последната буква (омега) – чрез звуковия ѝ белег. Причина за това е фактът, че името **омега** е от византийската епоха.

Изразите **алфа и омега** и **от алфа до омега** се срещат в различни европейски езици – латински, църковнославянски, новогръцки, руски,

украински, чешки, словашки, полски, немски, английски, норвежки, латишки, френски, италиански и т. н. Фразеологизмът **алфа и омега** се среща и в нашия език, където е проникнал по книжовен път – чрез преводите на Новия Завет.

По модела **първа буква + последна буква и от първата буква до последната буква** в различни езици възникват фразеологизми, съставени съответно от първата и от последната буква на дадената азбука. Ето няколко примера за смислово съответствие на устойчивото словосъчетание **от алфа до омега**: 1. в немски – **von A bis Z**; 2. в английски – **from A to Z**; 3. в норвежки – **fra a til å**; 4. във френски – **depuis a jusqu'à z**; 5. в италиански – **dall' a alla zeta**; 6. в турски – **A'dan Z'ye kadar**. А ето и два примера за съответствие на фразеологизма **алфа и омега**: 1. в норвежки – **a og å**; 2. във фински – **a ja o**.

Във всички посочени по-горе случаи е налице калкиране. Особено показателно е, че при промяна на състава на съответната азбука се променя и съставът на устойчивото словосъчетание. Например в руския език този фразеологизъм сега се използва във вида **от а до я**. Преди реформата на руската азбука, направена през 1918 г., същият фразеологизъм е имал вида **отъ аза до ижицы** (**азъ** и **ижица** са съответно първата и последната буква на църковнославянската азбука и на руската азбука до реформата от 1918 г.). Вариантът с **ижица** е засвидетелстван например във второто издание на тълковния речник, съставен от Вл. Дал, публикувано през 1882 г. Този вариант обаче сега се чувства като остарял.

Описаният по-горе модел е използван и в нашия език, вж. **от а до я**. Той е един от многобройните случаи, в които е налице обогатяване на българския (а и не само на българския!) език под влияние на Свещ. Писание.

* * *

1. Фразеологизъм се нарича лексически неделимо, устойчиво по състав и структура, цялостно по значение словосъчетание, възпроизводимо във вид на готова речева единица.

2. **Калкиране** – образуване на нови думи или на нови изрази по модели, заимствани от други езици, с използване на елементи на дадения език, напр. **богослов** (грц. **теологос**), **богоносен** (грц. **теофорос**), **любословие** (грц. **филология**), **земеделие** (лат. **agricultura**), **местоимение** (лат. **pronomen**) и др. под.

В-к „Църковен вестник”, год. 98, бр. 13; С., 26 май – 8 юни 1997 г., с. 4.